

APPENDIX

Databestanden

NEA

De NEA - Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden - is een van de grootste periodieke onderzoeken naar de werksituatie van werknemers in Nederland bekeken door de ogen van werknemers. TNO en het CBS voeren de NEA uit in samenwerking met het ministerie van SZW. Het doel van de NEA is om tegemoet te komen aan de informatiebehoefte van de overheid, werkgevers, vakbonden, brancheorganisaties etc.

De NEA is de vinger aan de pols van werkend Nederland, door periodiek vergaarde informatie over de werksituatie, inzetbaarheid en gezondheid van een grote en representatieve steekproef van werknemers in Nederland. De NEA is een bron voor beleidsmatige en wetenschappelijke kennisontwikkeling op het terrein van arbeid. De NEA zal de komende jaren als officiële bron dienen voor Eurostat-statistieken rond arbeidsongevallen in Nederland.

Onderwerpen

De vragenlijst van de NEA omvat de volgende thema's:

- › werktijden, overwerk, thuis. tele- en nachtwerk
- › werkdruk, emotionele en fysieke werkbelasting
- › lawaai, gevaarlijk en vuil werk
- › agressie, pesten en discriminatie
- › gezondheid, chronische ziekten, burn-outklachten
- › verzuim, beroepsziekten en arbeidsongevallen
- › arbo-maatregelen
- › functioneren en inzetbaarheid
- › opleiding en ontwikkeling
- › arbeidsvoorwaarden
- › relatie tussen werk en thuis
- › beroep en bedrijf

(niet alle onderwerpen komen elk jaar aan bod)

Dataverzameling

De NEA wordt sinds 2003 uitgevoerd. De doelpopulatie van de NEA zijn werknemers die in Nederland wonen en werken en tussen de 15 en 65 jaar (2003-2013) of tussen de 15 en 75 jaar (vanaf 2014) zijn. In de periode 2003-2013 deden jaarlijks gemiddeld ruim 23.000 werknemers mee. Vanaf 2014 is de steekproef vergroot van 80.000 naar 140.000 werknemers. In 2016 vulden ruim 46.000 werknemers de NEA daadwerkelijk in. De verzamelde

gegevens worden door weging representatief gemaakt voor de populatie. Daardoor is het mogelijk om op basis van de NEA valide uitspraken te doen over alle werknemers van Nederland.

Resultaten

Via de website <http://www.monitorarbeid.tno.nl/databronnen/nea> is het mogelijk om de meest recente NEA-resultaten te bekijken. De website bevat de NEA Benchmarktool, de NEA brochures en links naar diverse publicaties. De NEA Benchmarktool maakt het mogelijk om bijvoorbeeld verschillende beroepsgroepen te vergelijken. De tool geeft ook inzicht in trends in de NEA resultaten. In de NEA brochures en de interactieve visualisaties staan resultaten over specifieke thema's uit de NEA beschreven. Ook is een overzichtstabel te downloaden met resultaten van alle aspecten die in de NEA zijn gemeten, uitgesplitst naar geslacht, leeftijd en sector. Daarnaast zijn via de website diverse rapporten, (hoofdstukken in) boeken, artikelen in wetenschappelijke tijdschriften en internationale nieuwsberichten te downloaden.

WEA

De Werkgevers Enquête Arbeid (WEA) geeft informatie over de stand van zaken op het gebied van arbeid in bedrijven en instellingen in Nederland, bekeken door de ogen van werkgevers. Het gaat dus om 'werkgeversgedrag'. Hoofddoel van de WEA is het monitoren van trends en ontwikkelingen in het arbeidsbeleid, evenals het effect van dat arbeidsbeleid op bedrijfsresultaten en ziekteverzuim.

De WEA fungeert als bron voor beleidsmatige en wetenschappelijke kennisontwikkeling op het terrein van arbeidsbeleid. De WEA vergaart periodieke informatie over het arbeidsbeleid onder een grote en representatieve steekproef van vestigingen van bedrijven en instellingen in Nederland. De WEA is van algemeen maatschappelijk belang doordat overheden, sociale partners en andere stakeholders hiermee worden voorzien van beleidsrelevante informatie over het arbeidsbeleid van bedrijven en instellingen.

Onderwerpen

De vragenlijst van de WEA omvat de volgende thema's:

- › Organisatiekenmerken (rechtsvorm, jaar oprichting)
- › Arbeidsomstandigheden
- › Arbeidsverhoudingen, arbeidsvoorwaarden, arbeidsrelaties
- › Sociale zekerheid
- › Bedrijfsbeleid (innovatie, hiërarchie, flexibilisering, ICT-beleid)
- › Personeel (arbeidsmarktbeleid, sociaal ondernemerschap, duurzame inzetbaarheid)
- › Kenmerken en opbouw personele bestand
- › Bedrijfsresultaat (productiviteit, omzet en winst)
- › Ziekteverzuim

Dataverzameling

De populatie voor de WEA bestaat uit alle Nederlandse vestigingen van profit en non-profit bedrijven en instellingen met ten minste twee werkzame personen. De WEA bevat daarmee geen ZZP'ers (zie daarvoor de ZEA). Gemiddeld worden 24.000 vestigingen benaderd, waarvan c.a. 5.000 daadwerkelijk deelnemen aan het onderzoek. De enquête wordt doorgevoerd ingevuld door de directeur (midden- en klein bedrijf) of de manager HRM/P&O (midden- en grootbedrijf).

TNO maakt de verzamelde gegevens door weging representatief voor de populatie. Hierdoor is het mogelijk om op basis van de WEA valide uitspraken te doen over alle Nederlandse vestigingen van bedrijven en instellingen.

Resultaten

Met de WEA data is een benchmarktool ontwikkeld en zijn diverse verdiepingsstudies uitgevoerd. Via de website <http://www.monitorarbeid.tno.nl/databronnen/wea> zijn downloads beschikbaar van de benchmarktool, rapporten, tabellen en diverse publicaties. Met de WEA-Benchmarktool is het mogelijk om de cijfers te verkennen en te vergelijken naar vestigingsgrootte, profit of non-profit en sector.

ZEA

Het aantal zelfstandigen in Nederland neemt toe en inmiddels vormen zij een belangrijk deel van de Nederlandse beroepsbevolking. Het merendeel van de zelfstandig ondernemers is ZZP'er (zelfstandig ondernemer zonder personeel). Om meer te weten te komen over de arbeidsomstandigheden en duurzame inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers hebben TNO en CBS de Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA) ontwikkeld. Na de pilot in 2012 en de ZEA van 2015 is op 11 juli 2017 een nieuwe ZEA afgenomen.

Onderwerpen

In de ZEA worden verschillende onderwerpen bevestigd, waarbij de focus ligt op arbeidsomstandigheden en inzetbaarheid. Voorbeelden van specifieke onderwerpen zijn: redenen waarom mensen zelfstandig ondernemer worden, werkzame uren en werktijden, aantal opdrachtgevers, pensioen, arbeidsongeschiktheidsverzekeringen, gezondheid, arbeidsongevallen, functioneren, opleiding en tevredenheid. Hiermee wordt antwoord gegeven op vragen zoals: welk deel van de zelfstandig ondernemers heeft last van burn-out klachten? Wat is het ziekteverzuimpercentage van zelfstandigen? Sparen ze voor hun pensioen? Hebben ze een arbeidsongeschiktheidsverzekering? En waarom heeft een grote groep geen arbeidsongeschiktheidsverzekering? Bij die vragen wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende typen zelfstandig ondernemers (bijvoorbeeld met en zonder personeel, geslacht, leeftijd en sector).

Dataverzameling

De doelpopulatie van de ZEA 2017 bestaat uit alle zelfstandig ondernemers van 15 jaar of ouder die in Nederland wonen en werken. Een zelfstandig ondernemer is een persoon die voor eigen rekening of risico arbeid verricht in een eigen bedrijf of praktijk en winstaangifte doet bij de Belastingdienst. Het gaat om 'zelfstandig ondernemers zonder personeel' en 'zelfstandig ondernemers met personeel'. In 2017 is de Zelfstandigen Enquête Arbeid voor de derde keer afgenomen. Ruim 23.000 zelfstandigen zijn benaderd en meer dan 6 duizend hebben de enquête ingevuld. Met behulp van weging zijn de verzamelde gegevens representatief gemaakt voor alle zelfstandig ondernemers in Nederland.

Resultaten

De resultaten van de ZEA zijn als tabellen opgenomen in de methodologisch rapporten. Deze rapporten bevatten ook een beschrijving van de onderzoeksopzet. Daarnaast zijn er factsheets die een globale indruk geven van de informatie die met de ZEA is verzameld. Zowel de methodologische rapporten als de factsheets zijn te downloaden via <http://www.monitorarbeid.tno.nl/databronnen/zea>.

STREAM

Om de gevolgen van de vergrijzing op te vangen, is het van belang dat meer ouderen langer doorwerken. In STREAM, de Study on Transitions in Employment, Ability and Motivation, gaan we na onder welke omstandigheden 45-plussers met behoud van een goede productiviteit en een goede gezondheid (langer) in betaald werk kunnen blijven participeren. TNO werkt binnen STREAM samen met diverse (inter)nationale universiteiten en kennisinstituten.

Onderwerpen

De vragenlijst van STREAM omvat onder meer de volgende thema's:

- › Gezondheid
- › Werkkenmerken
- › Kennis en vaardigheden
- › Sociale factoren
- › Financiële factoren
- › Werkvermogen
- › Motivatie
- › Gelegenheid om te werken
- › Productiviteit
- › Transitie in arbeid

Dataverzameling

STREAM is een longitudinaal onderzoek onder personen van 45 jaar of ouder. De deelnemers zijn afkomstig uit een bestaand internetpanel van GfK. Tussen 2010 en 2016 hebben de deelnemers zes maal een online vragenlijst ingevuld. Aan de eerste meting in 2010 deden ruim 12.000 werknemers mee, 1.000 zelfstandigen en 2.000 niet-werkenden. Aan de zesde meting in 2016 deed 63% van de oorspronkelijke deelnemers mee. In totaal heeft 46% aan alle metingen meegedaan. In 2015 is het cohort aangevuld met nieuwe deelnemers om de leeftijdsgroep van 45 tot 50 jaar te behouden en om het aantal werkenden in de andere leeftijdsgroepen op peil te houden.

Resultaten

Inmiddels hebben al vele onderzoekers de STREAM data gebruikt voor analyses. Op basis hiervan zijn al bijna 30 wetenschappelijke artikelen gepubliceerd in nationale en internationale tijdschriften. Daarnaast zijn er diverse rapporten verschenen, boekhoofdstukken, congrespresentaties, en verschijnt drie keer per jaar een nieuwsbrief met onderzoeksresultaten. Via de website <http://www.monitorarbeid.tno.nl/databronnen/stream> zijn de meeste publicaties te downloaden.

CODI

Is STREAM gericht op personen van 45 jaar en ouder, met behulp van CODI, het Cohort Onderzoek Duurzame Inzetbaarheid, proberen we ook zicht te krijgen op de duurzame inzetbaarheid van personen vanaf 15 jaar. Onder duurzame inzetbaarheid verstaan we het vermogen om gezond, vitaal en productief deel te nemen aan betaalde arbeid tot de pensioengerechtigde leeftijd.

Onderwerpen

In CODI is onder meer aandacht voor:

- › Motivatie
- › Veerkracht/adaptatievermogen
- › Kennis en vaardigheden
- › Leefstijl
- › Sociale factoren
- › Maatschappelijke participatie
- › Productiviteit
- › Werkvermogen
- › Arbeidsmarktpositie

Dataverzameling

CODI is een longitudinaal onderzoek op basis van de NEA 2015 en de ZEA 2015 onder werknemers, zelfstandigen en niet-werkenden tussen de 15 en 75 jaar. In 2016 is aan ongeveer 34.000 mensen gevraagd om een digitale vragenlijst in te vullen. In totaal deden er ruim 18.000 mee; ruim 15.000 werknemers, 1.500 zelfstandigen en 1.200 niet-werkenden. Door middel van weging maken we de verzamelde gegevens representatief voor de Nederlandse bevolking.

Resultaten

De eerste CODI data zijn pas in 2017 opgeleverd. Daarom zijn er nog geen resultaten beschikbaar.

EWCS

De European Working Conditions Survey is een Europees vragenlijstonderzoek gericht op arbeidsomstandigheden en de kwaliteit van de arbeid. De EWCS wordt uitgevoerd door de European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Het doel van de EWCS is onder meer het identificeren van risicogroepen en -gebieden, trends te volgen en een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van Europees beleid.

Onderwerpen

Thema's zijn:

- › Werkstatus
- › Werktijdsregelingen
- › Organisatie van het werk
- › Training en opleiding
- › Fysieke en psychosociale risicofactoren
- › Gezondheid en veiligheid
- › Participatie van werknemers
- › Work-life balance
- › Inkomen en financiële zekerheid
- › Werk en gezondheid

Dataverzameling

De vragenlijst wordt eens in de vijf jaar afgenomen en sinds 1990 zijn er zes metingen geweest. In 1990 is gestart met de 12 landen die destijds tot de Europese Gemeenschap behoorden. Inmiddels zijn er 28 EU lidstaten, doen de 5 kandidaat-lidstaten en de EFTA-landen Zwitserland en Noorwegen ook mee, en bevat de EWCS gegevens over 35 landen. Voor de zesde enquête in 2015 zijn 44.000 werknemers ondervraagd, afhankelijk van de grootte van het land en de nationale regelingen varieerde de steekproefomvang van 1.000 tot 3.300 per land. De ondervraagde werknemers zijn afkomstig uit een willekeurig getrokken steekproef als doorsnee van de samenleving.

Resultaten

Op basis van de laatste meting komt volgens Eurofound naar voren dat “de structurele ongelijkheden en verschillen op basis van geslacht, beroepsstatus en beroepsbezigheid nog altijd aanzienlijk zijn. Gedurende de laatste 10 jaar is er, voor een aantal indicatoren van arbeidskwaliteit, sprake geweest van beperkte vooruitgang”. Op de website van Eurofound zijn diverse onderzoeksrapporten te vinden die op basis van de EWCS gemaakt zijn: <https://www.eurofound.europa.eu/nl/surveys/2015/ewcs-2015-research-reports>.